

preganjajo radi največjih malenkosti, slovenski časopisi se konfiskujejo, naj pišejo, kar hočejo, vsaka neprevidna beseda iz slovenskih ust se kaznuje kar najstrožje, dočim je Italijanom kratko malo vse dovoljeno. Naj store kar hočejo, sistem ne vidi ničesar, niti najočitnejšega veleizdajstva, pač pa fraternizujejo uradniki tako očitno z italijansko stranko, da se ljudstvo vse vprek škandalizuje, da, pri obravnavi proti Barkovljanom je celo drž. pravdnik govoril tako sovražno o Slovencih, da mu je sodni predsednik za to izrekel grajo.

Tu ni mesto, da bi navajali konkretnih slučajev. Primorski listi jih navajajo dan na dan, tako drastičnih, tako vnebovpijočih, da se prav nič več ne čudimo, da je slovensko ljudstvo razburjeno.

Persekucija primorskih Slovanov je dokaz, kako malo zasluži grof Badeni naše zaupanje. Ko je bil v Gorici in v Trstu, obljubil je Slovencem to in ono, prav obvezno je to obljubil, a izpolnil ni ne jedne svoje obljube, narobe, primorskim Slovanom se godi za časa njegovega vladanja slabše, kakor kdaj poprej.

Za nekaj mesecev se snide državni zbor zopet. Morda tedaj grof Badeni že ne bo več ministerski predsednik, a imej vladno krmilo kdorkoli v rokah, slovenski poslanci bodo morali ž njim brezobzirno obračunati. Razmere so zdaj take, da tudi maloštevilna slovenska delegacija lahko vlado prisili, da mora na Primorskem upeljati red in pomoči pravici in zakonom do veljave, da je konec izjemnega stanja v Primorji odvisen ne več niti od višjih ozirov niti od dobre volje vlade in drugih vplivnih krogov, nego jedino le od eneržije slovenskih poslancev.

Politični pregled.

Zadnje orožje obstrukcionistov. — Še nekaj dni in vedeli bomo, česa so zmožni nemški obstrukcionisti na Češkem. Po povelju nemško-naprednih in nemško-nacionalnih svojih voditeljev morajo vse nemške občine na Češkem dne 16. julija pretrgati zveze s c. kr. okrajnimi glavarstvi in odreči izvrševanje vseh, v takimenovani prenešeni delokrog spadajočih opravil. To naj bode višek nemške opozicije proti vladi grofa Badenija, to je zadnje orožje, s katerim misli strmoglaviti vladajoče ministerstvo. Novo in originalno ni to sredstvo za boj proti vladi. V petdesetih letih posluževali so se ga Italijani v lombardsko-beneškem kraljestvu, začetkom šestdesetih let pa so se ž njim bojevali Madjari proti Schmerlingovi vladi. Zdaj hočejo Nemci s tem orožjem poskusiti svojo srečo. Seveda, toliko poguma, kakor svoj čas Italijani in Madjari, toliko poguma nemški obstrukcisti nimajo. Ne upajo se, kar na kratko odreči izvrševanje vseh dolžnostij, kar jih je vlada naložila občinam. Previdnost je vedno dobra, si mislijo široko-ustni gospodje, in zato so tistim občinam, katere jih slušajo, naročili, naj dne 16. julija ustavijo izvrševanje samo tistih dolžnostij, katerih jim ne nalaga noben državni ali deželni zakon, katerih izvrševanje zahteva državna uprava od njih samo na podlagi ministerskih naredeb!

Politični položaj je jako zamotan, tako da nihče ne ve povedati, kaj se zgodi jutri. Kar je vlada še poskusila, da razdere sedanjo večino, vse se je ponesrečilo. Nemški listi pisarijo sicer dan na dan, da se začne v kratkem pogajanja zaradi sprave mej Nemci, a nikjer ni stranke, da bi se hotela pogajati. Nemški veleposestniki bi pač radi posredovali,

ali za njih ponujanja se ne zmeni nihče, niti Čehi niti nemški nacionalci. Razni znaki kažejo, da skuša zdaj vlada odstraniti težave na nov način. Zdaj se trudi, da loči Čeha od drugih strank, zlasti od Poljakov, in da jih na ta način izolira, češ, če bodo osamljeni, bodo že odnehali. Poljaki se doslej niso udali vladnemu pritisku, pač pa se je udala nemška katoliška ljudska stranka, v katere imeni je dr. Ebenhoch izjavil, da je pripravljena izstopiti če treba iz večine ali sprejeti vanjo nemškoliberalne veleposestnike. To je jedini uspeh, kateri je doslej vlada dosegla, pa še ta je jako piškav. Položaj grofa Badenija pa je tako neugoden, kakor je bil začetkom zasedanja drž. zbora, ali pa še neugodnejši, in nihče ne ve povedati, kaj se zgodi, ko se zopet snide drž. zbor.

Agitacija nemških nacionalcev dela vladi in vsem avstrijsko mislečim krogom mnogo skrbi, zakaj ne da se tajiti, da je nemški narod v naši državi neizmerno razburjen in da dobiva njegovo gibanje čedalje očitnejši veleizdajski značaj. Vlada omejuje in utesnjuje to gibanje z rahlo roko, a vzlic temu kriče Nemci na vse grlo, da jih zatira in preganja. Z nami Slovenci se je vse drugače ravnalo, kakor zdaj z veleizdajskimi nacionalci, dasi smo delali prav krotko in vedno jako lojalno opozicijo, a vendar nismo nikdar tako kričali, kaj še, da bi bili kdaj klicali inozemstvo na pomoč. Nemško gibanje imelo bode prav gotovo tudi vpliv na zunanjo politiko, v prvi vrsti na razmerje mej Nemčijo in Avstrijo in sicer v tem smislu, da se bo Avstrija tesno oklenila Rusije. Že zdaj razpravljajo razni listi o tem, da trozveza nima več prave podlage, ker Avstrija nima več zaupanja do Nemčije.

Slučaj, ki ni več slučaj. — Pred kratkim je govoril jeden voditelj nemške katoliške ljudske stranke dr. Ebenhoch v Payerbachu in se močno potegoval za grofa Badenija in njegovo vlado. Nekaj dni potem govoril je na nekem drugem shodu princ Liechtenstein, jeden voditelj dunajske krščansko-socijalne stranke, in je rekel, da je grof Badeni nenadomestljiv in da ga ni možno strmoglaviti. Logična posledica teh izjav je, da bodeta nemška katoliška ljudska stranka in krščansko-socijalna stranka vlado podpirali v vsakem slučaju. Vse kaže, da sta ti dve stranki, s katerimi se je grof Badeni že porazumel, in da jim hoče napraviti za jedro tisti večini, katero že dolgo krpa, a doslej povsem zaman. Kdo bi bil mislil, da zavlada kdaj mej grofom Badenijem in krščanskimi socialisti tako razmerje. Tako, kakor Lueger, ni grofa Badenija še nihče napadal, zdaj sta si pa menda najboljša prijatelja.

Razmere na Gališkem so pri nas kaj malo znane, prav kakor da leži ta dežela Bog ve kako daleč od nas. Zato pa se ne moremo načuditi, kadar kaj nenavadnega izvemo. Po tem, kar se čita v listih, si pač ne more nihče narediti jasne sodbe o galiških razmerah, ali da so nedostojne pravne države, da tam posamični vladni organi postopajo kruto in skrajno nezakonito, to je zopet pokazala obravnava v Przemyslu, pri kateri je zaradi dogodkov za časa državnozbornih volitev sedelo na zatožni klopi 82 obtožencev. Bilo bi preveč obširno, ko bi hoteli navesti, kaj se je vse izkazalo pri tej obravnavi, dovolj je, če rečemo, da so prišle na dan nezaslišane reči, dokazujoče, da so gališke razmere že pravi evropski škandal.

Boj proti Židom. — Mogočno opozicijsko gibanje nemškega življa zoper vlado in zlasti zoper jezikovne naredbe je združilo vse sicer močno nasprotujoče si nemške stranke v jedno falango, katere so se posebno krčvito oprijeli tudi Židje, misleč, da pozabijo Nemci v svojem narodnostnem gibanju popolnoma na antisemitizem. Židje podpirajo Nemce požrtvovalno, a Schönerer jim je vzlic temu razdril s trdo roko vsa njih upanja z izjavo, katero je storil te dni, rekši, da naj Židje nikar ne mislijo, da so Nemci opustili protisemitizem, nego da se začne boj proti njim z vso brezobzirnostjo, čim bo končam boj proti jezikovnim naredbam. Dotlej je Židom mi-

lostno dovoljeno, da smejo Nemce v njih boju podpirati in jih zalagati z denarjem.

Grška in Turška. — Mirovna pogajanja se vrše počasi. Turčija hoče po vsi sili dobiti Tesalijo za se, Grki se pa sploh ustavljajo, plačati kako odškodnino. To svoje ustavljanje opravičujejo s tem, da bodo itak imeli ogromno škodo v Tesaliji, kjer so Turki uničili vso letošnjo žetev. Državni letni dohodki Tesalije znašajo na leto 10 milijonov drahem, od katerih se porabijo 4 milijone za upravo dežele. Letos ima pa Grška le stroške s Tesalijo, dohodkov pa ne bo nobenih, ker je žetev izgubljena. Letos so cenili vrednost žetve v Tesaliji na 73 milijonov, a vse so uničili Turki. Koliko ima Grška še drugih izgub vsled vojske Grška povdarja, da je Turčija pričela vojsko, da torej tej ne gre nobena odškodnina. Turčija, kakor rečeno, se na vso moč prizadeva za pridobitev Tesalije. Sultan se je osobno obrnil v Berlin in Peterburg, da bi se glede ohranitev Tesalije pridobil pomoč ruskega in nemškega vladarja. toda brez uspeha. Grof Muravijev je opomnil turškega poslanika na izjavo sultana samega, ki je dejal, da njegova vojna z Grško, nima namena pridobivati ozemlja nego le braniti se. Velevlasti bodo končno le morale pogajanja dognati, če potem tudi ne bo vse po smislu Turčije ali Grške. Zgodi se pa vendar le lahko, da bode ves sklenjeni mir ostal le na papirju in da bota Turčija in Grška nezadovoljni se zopet spoprijeli. O Turčiji se že zdaj govori, da dobiva vedno nove čete iz Azije. Potem bodo morale pač velevlasti vzeti stvar bolj resno v roke.

Kreta. — Poroča se, da so velevlasti ponudile bivšemu švicarskemu zveznemu predsedniku Drozu guvernerstvo čez Kreto. Ta se še ni izjavil, če sprejme ponudbo. Izjavil se je le, da bi na vsak način mogel le začasno prevzeti ta mandat. Krščanski prebivalci Krete hrepene sicer po zedinjenju z Grško, a ker so sprevideli, da je to zdaj nemogoče, izjavili so, da so zadovoljni, če se jim da avtonomija in se odpokličejo turški vojaki z otoka.

Anglija. — Najlepše so se završile velikanske slovesnosti v Londonu povodom 60letnice kraljice Viktorije. Z največjim sijajem so tudi v daljni Indiji, Avstraliji, Afriki in in Ameriki praznovali redki jubilej svoje vladarice. Le v angleški Irski ni ob tem slavlju navdajalo ljudstva veselje. Kakor so vse ostale dežele in naselbine angleške močno napredovale za časa kraljice, tako Irska celo to dobo ni ničesar dosegla. Ostala je zapuščena in odvisna kakor prej. Prav razumljive so torej demonstracije, ki so se vršile na Irskem proti jubileju. Razobesile so se črne zastave, godbe so svirale žalostinke ob udeležbi obilo ljudstva in v Dublinu so v sprevodu nesli mrtvaško rakev s napisom „Britansko kraljestvo“. Ljudstvo je demonstriralo vzlasti pred javnimi poslopji in razbilo več oken.

Obrtnija.

Nova deželna bolnica.

(Dalje.)

S temi 94,5 vagoni pa bi bila preskrbljena šele kurjava. K temu pa pride še kurivo za 37 peči za kopeli, 9 štedilnih ognjišč in 2 razkuževalna aparata, torej skupaj za 48 peči, katere bi se skozi celo leto vsaki dan morale kuriti in za katere bi se, če se za vsako peč na dan vzame zopet le po 12 kg premoga, potrebovalo na leto $48 \times 12 \times 365 = 21.02$ vagonov. Tudi ta množina brezdvomno ni previsoko izračunena, če se glede peči za kopeli pomisli, da bi se moralo na dan pripra-

viti najmanj 50, na leto torej čez 18.000 kopeli ter da se za štedilno ognjišče navadnega gospodinjstva potrebuje na dan najmanj 12 kg premoga.

Oba razkuževalna aparata pa se z navedeno množino premoga po 12 kg na dan pač ne moreta vporabljovati ter sta se le zaradi zravnave s to množino vzela v račun. Za kurjavo, pripravo kopeli, razkuževanje za one peči, ki se že zdaj s kurivom zalagajo, to so namreč štedilna ognjišča uradnikov in slug in ki potrebujejo na dan po 13—20 kg premoga, torej več kot pa se je vzelo za podlago računu, potrebovalo bi se torej pri navadnih pečeh previdoma po $94,50 + 21,00 = 115,5$ vagonov premoga. Pri tej množini premoga pa se ni še oziralo na porabo premoga za kuhinjo, perilnico, sušilnico perila, za napravljanje potrebne gorke vode v vseh bolniških paviljonih in končno za električno razsvetljavo.

V parni kuhinji kuha se vsaki dan poprečno za približno 450 oseb (300 bolnikov, 50 blaznih in več kot 100 sester, poslov itd.) in sicer v 13 kotlih, ki se kurijo s parom, s približno 200—15 litrov vsebine, 1 parno ognjišče za segrevanje in 1 namizno ognjišče, kjer se peče pečenka in močnate jedi, z dvema direktnima kurilnima napravama. Za zadnje omenjeno ognjišče, v katerem se kuri na dveh krajih in na katerem se v primeri s 13 velikimi kotli najmanjši del vseh jedil pripravlja, potrebuje se vsak dan poprečno 95 kg premoga, ki se po dvakrat na teden v skladišču za premog vaga in oddaja. Če bi se za 13 velikih kotlov, v katerih se kuha večina vseh jedil, kurilo tudi direktno na 13 krajih, se sme pač prav zanesljivo trditi, da bi se glede na veliko število oseb in glede na to, da se v kuhinji kuha od jutra do večera, kakor tudi glede na množino potrebne gorke vode, ki se zdaj s parom greje, v kuhinji na dan gotovo porabilo najmanj po 400 kg premoga, torej na leto $365 \times 400 = 14$ vagonov.

Na sličen način se more dokazati, da bi se za slučaj, če se opusti sedanje pranje in sušenje s parom, potrebovalo za primitivno pranje in sušenje perila z neposredno kurjavo za 450 oseb, nizko računjeno, na dan po 150 kg ali na leto 5,5 vagonov premoga; saj se še celo za malo perilnico v prisilni delalnici potrebuje na leto 20 sežnjev drv in 3 vagone premoga.

Dalje se mora uvaževati, da je zdaj v vsakem poslopji parni gorki vodovod, iz katerega je omogočeno na 84 mestih (pipe, umivalne mize) vsikdar za razne namene odvzeti gorko vodo. Če se za morebitno pripravljanje take gorke vode z neposredno kurjavo računi za vseh 8 poslopij, v katerih je zdaj napeljana, skupaj le 100 kg premoga na dan, pokaže se letna potrebščina 35. vagonov, katera množina pa bi se gotovo morala smatrati za minimalno.

Iz dosedaj navedenih podatkov, ki so se prej pre- nizko kot previsoko izračunili, se razvidi, da bi se potrebovala pri novi deželni bolnici, če bi ne bila vpeljana osrednja kurilna naprava in ž njo v zvezi stoječe inštalacije razen električne razsvetljave, in če bi bilo mesto